

Budapest, 1879.

12. szám.

Március 20.

Megjelenik minden csütörtökön. — Előfizetési ár: egész évre 4 frt. fél évre 2 frt. negyed évre 1 frt. — Hirdetések ára: 4 hasábos petit sor 8 kr. Az előfizetési pénzeket a Szent-István-Társulat igazgatóságához, a kéziratokat a lapszerkesztőségéhez (IV. Lövész utca 13. sz.) kérjük küldeni.

Cseléd-kérdés.

III.

(M—y.) A második főök, hogy a cseléd-elem régi becsületes jelleméből kivetkőzött, — az erkölcsi felügyelet hiánya, kiváltképen a más nembeliek részére. A régibb szokások szerint a nőcseléd szorosan a házasszonyának felügyelete alatt állott, ki mellette nem csak urnői, de némi részben anyai szerepet is vitt. Ennek tudta, akarata, engedelme nélkül a nőcseléd sehová sem mehetett. El volt véve tőle az alkalom rossz kezekbe jönni, erkölcsrontó társaságokba keveredni, sőt ellenkezőleg ápolva volt benne az erkölcsi öntudat s szüziesség. A nőcselédség felett gyakorolt ilyenmü szigorubb felügyelet a közmorál tekintetében is rendkívül fontos volt, mert tudvalevő dolog, hogy a szegény cselédleányok szokták leginkább szolgáltatni a társadalom azon legnyomorultabb, legszerencsétlenebb lényeit, kiknek nevét sem lehetne itt említeni. A mily mértékben fogyott az erkölcsi felügyelet hiánya, oly mérvben romlott a cseléd-elem, és sülyedt oda, hogy például a mai finom társadalmi felfogások szerint az ifjabb nőcseléd alig tartatik egyébnek, mint olyanak, ki festett arczzal, kihívó magaviselettel az utczákon szemtelenkedik. Sőt ezen felfogás mai nap már annyira általános, hogy női cselédben már alig tételeznek fel női erényt.

Bizonyára szomorú és lélekleverő jelenség, hogy a magát miveltnék, felvilágosodottnak hazudó korban, az emberiség legjelentékenyebb része az erkölcsstelenségnek oly hidegen, majdnem természetesen vettetik áldozatul, — s midőn egyre emelkednek az álhumanismus szülte jótkönyv intézetek, azok között nincs egy,

mely a szerencsétlen cselédelem sorsát felkarolná, annak erkölcsi alapját biztosítaná.

Nem nagyítjuk a dolgot, ha azt állítjuk, hogy azon nem törődés, mely a társadalom részéről erkölcsi tekintetben a nőcselédeknek osztályrésze, évenként százakat sodor a lelki nyomor örvényébe. Különösen a főváros gonosz légköre az, minővel azonban sok kisebb város is dicsekszik, melyben a nőcseléd legottan megromlik. A mint a városba jó szolgálni, szomorú tragoediája három felvonásának néz eléje: az első a gyors erkölcsi bukás, s az élet a szégyenben, a második a kényszer-s dologház, a harmadik valamely utmellelti árok vagy szemétdomb. Hány élet pusztul el így, hány martalékot nyer a pokol ezen uton, hány egykor ártatlan s tiszta lélek hull a fürtelem és kétségbeesés mélyébe, anélkül, hogy csak legkisebb részvétet ébresztene sorsa iránt.

Az erkölcsstelenség mótelye, mely a szegény s már sorsánál és helyzeténél fogva résztvevő gondviselést érdemlő cselédnépnél oly határtalan terjedelemben dul és pusztít, sok helyütt magában a családban nyer tápot. Sokat lehetne itt mondani, sok titkos bűnről a fátyolt föllebbenteni, kezdve onnét, hogy a család tagjai vajmi gyakran a szegény cseléd erkölcsi életét maguk dulják szét, — végezve ott, hogy a modern finom világban nem egy nőcseléd szolgálatba léptekor előre kiköti magának a jogot, hogy szeretőt tarthasson. A mi e kettő közé esik, azt nagyon hosszadalmas lenne elmondani, — arról köteteket lehetne írni.

Az erkölcsi felvigyázat hiánya tehát oda veti a szerencsétlen cselédet gyászos sorsának. Becsületről, hűségéről természetesen többé szó nem lehet. Az erkölcsét vesztett cseléd minden lelkismeretfurdalás nélkül csalja gazdáját, lopja a hol lehet, azonfelül szemtelenné,

követelővé s gonoszszá válik. Nem maradhat egy helyen soká; ma itt, holnap ott van. A szolgálaton kívüli idejét rossz társaságokban tölti; elaljasodik, — rávetemedik minden rosszra. Dologtalan, henye, csavargóvá lesz s gyűjti azon borzasztó, veszedelmes elemet, melytől a társadalomnak félni kell. A nyomor és kétségbeesés elvégre véget vet az elvesztegetett, sanyaru életnek.

A társadalom testén égő sebek ezek. Ezen okvetlen segíteni kell. Lehetetlen nyugodt szívvel nézni, mint pusztulnak, vesznek el ezren és ezren minden segítség reménye nélkül. E bajt gyökeresen kell gyógyítani. Habár nincs is remény arra, hogy e bajon egyhamar segítve leend, mert a jelenkor szelleme minden ily irányu törekvés elé végtelen akadályokat vet, mindazonáltal okszerű, s valóban humanus eljárás, különösen a keresztény családok keblében, lassan visszaállíthatja azon becsületes talajt, melyen eselédnek állania kell.

Ezen gyógyeszközökről akarunk még néhány szót szólani.

Mily jól esik....

Mily jól esik ez a béke,
Ez a csöndes nyugalom,
Elmerülve önmagamban,
Tul a zajgó vágyakon.

Olyan vagyok mint az erdő,
Alkonyatnak idején:
Még csak egy kis szellőcske sem
Játszik a fák tetején.

Nem viharzik lelkem mélyén
A küzdelmes fájdalom;
Nem hangzik a síró panasz
Megtört szava ajkamon.

Olyan vagyok mint a tó, ha
Mélységei nyugszanak,
És szelíden ömlenek szét
Rajta a holdsugarak.

Nincsen bennem lángohajtás,
Nincsen bennem büszke vágy,
Mely a szívnek enyhületre
Csendes élvét so' hsem hágy.

Hir, dicsőség... rég elhagyták
Lelkem főnkelt csarnokát,
Nem hallani benne többé
Hangos léptök zajlatát.

Olyan vagyok mint az erdő
Kápolnája egymagán,
Hol már régen némaság ül
A hangzatos orgonán.

Hull közötté az erdőnek
Aranyszínű levele,
Sugarát a nap r-ája
Elmélázva hinti le.

S még az idő, az is úgy megy
Nagycsendesen ottan el,
Tudva, hogy a békeségnek
Van szentelve az a hely.

Bácskai E. D.

Az utolsó sarjadék.

Elbeszélés az angolországi katolikus üldözés idejéből.

Java Melati után.

(Folytatás.)

»Ah! ön emlékeztet arra, hogy ön pápista! Legyen okos és kövesse tanácsomat: Angliában már régen szakítottak a római bálványimádással. Tegyen ön is így!«
Az ifju nem felelt; tekintetéből mély sajnálat szólt.

»Higyen, szavaimnak. Atyámnak terveit vannak önre nézve. Ő még soha sem fogadott így idegent; ne legyen tehát ön oly makaes! Atyám önt nagygyá s híressé teheti, s mit kívánhat egyebet oly koru ifju mint ön? Mondjon le tehát minden kitüntetésről, mit önnek Róma nyujthat s hallgasson atyámra!«

»Mylady, kitüntetést csak Angliától kívánok, de erre még eddig nem vagyok méltó.«

»Míg babonáshitéhez ragaszkodik, nem fog ön semmi kitüntetést kapni.«

»Ön nem ért engem, mylady! De adja vissza atyja szabadságomat, én Londonba fogok menni, hogy teljesítsem kötelességemet.«

»Tudja-e, mi vár ott önre?»

Az ifju mosolygott.

»Ön nem tudja és nem sejtí, balga fiu! Mert mi ön? De én láttam őket, ön korabeli ifjakat és az évek terhe alatt görnyedő aggokat, láttam őket menni...«

»Tichborneba!«

»Igen, Tichborneba; az mindnyájoknak a sorsuk, s ha a királynő kegyes, a Towerbe, a borzasztó Towerbe, vastag falaival, sötét czelláival. A ki oda bemegy, azt már csak a halál szabadítja ki onnan. Oh! én láttam őket; fiatalok, szépek voltak, szerették őket, a királynő után a rang legmagasb fokán állottak; láttam Arundel Howard Fülöpöt, a királynő kegyencét oda bemenni, kit magának már férjül kiszemelt. Egészségének és erejének teljében ment oda be. Még gyermek voltam akkor s gondtalanul játszottam a lakásban; lehajolt, hogy megcsókoljon, s egy könyüt éreztem homlokomon. Tíz év mult azóta, s most haldokolva fekszik a sötét czellában, távol gyászoló nejétől, távol gyermekeitől. Senki sem fogja szemeit lefogni, senki sem fog halálos ágyánál sírni. Látja ön, ez azok sorsa, kik a királynő irányában engedetlenek.«

»És Istennek engedelmeskednek...«

»Nem, nem Istennek, — szeszélyeiknek! A királynő nagylelkű és jó. Miért daczolnak vele? Az esztelenek!

Oly nehéz-e a választás becsület és gyalázat, szerenese és nyomor között?«

»A rózsakoszoru- és a töviskoszoru között? De a rózsák között halálhozó méreg van elrejtve s a tövisek között tiszta arany fénylik.«

»Hol van az az arany? Én nem látom. Hiu érzékcsalódás!«

Reginald az égre emelé tekintetét. »Ott, mondá ünnepélyesen, minden tövis izzó rubinná változik. Jaj lenne nekem, ha a hervadó rózsák koszoruját előbbre tenném!« — Gilda elhallgatott. Önkénytelen tiszteletet érzett keblében.

A hallgatást legelőször az ifju törte meg, s a tört kereszt darabjait mutatva, kérdé: »Ezt az ezüst darabot szobámban találtam; ismeri ön ezt?«

Gilda a két darabot egymáshoz illesztette. »Közepén a mi czimerünk látszik! kiálta föl meglepetve: Nem, nem ismerem. Mit tud ön felőle?«

»Ez az egyik darab az enyim. Anyám néhány órával halála előtt így szólt: »Reginald, menj Angliába, s ha találkozni fogsz ott valakivel, ki ezt a keresztet újra kiegészíti, megkérdezheted tőle származásodat.«

»Én nem tudom! kiálta föl Gilda, nagy megindulással; — csak sejtek valamit, félek. Éljen boldogul! Ezt a terrasset nem szabad elhagynia. Menjen ismét szobájába, frisitőket fog ott találni. Ha atyám meglátogatja önt, ne haragítsa meg őt, nagyon kérem önt!«

S e szavakra Gilda eltűnt.

Abbeville lord az österemben ült, melyben a ház összes családfentartóinak életnagyságu arczképei, kezdve a keresztos vitézektől egész a magáéig, fügtek egymás mellett a falakon. Gilda anyja, egy mosolygó jelenség, az ő egyik oldalán függött, a másikon egy tekintélyes nőalak, szelid, de egyszersmint önértzetljes, nemes vonásokkal

Szemei egy, alkalmasint már számtalanszor átolvasott, levél sorait futották át. »Hogy épen neki kellett megmentenie!« mormogá. »Ha az én hibám miatt.... Oh Istenem, oh nagy Isten!« s elkezdett reszketni.

Hirtelen kis sipot emelt ajkaihoz s az éles hangra Archibald megjelent.

»Hozd őt ide!« hangzott a rövid parancs.

A szolga némán meghajtá magát s távozott.

Néhány percz múlva Reginald belépett. Nemes, méltóságteljes magatartással közeledett pár lépésnyire a lord székéhez s azután könnyedén meghajtva magát megállott.

»A Belette hajóval indult ön el Hávreből, s Londonba szándékozott menni?« kérdé a gróf.

»Igen, mylord.«

»Mily célból?«

»Hogy a származásomat fedő titok leplét szellőztessem.«

»Nem tud ön semmit családjáról?«

»Nem, mylord.«

»Hogy hívták anyját?«

»Franciaországban Beaulieu Eliznek hívatta magát, habár angol nő volt s mi mindig angolul beszéltünk.«

»Nem beszélt sohasem multjáról?«

»Soha; csak minden este imádkoztatott engemet atyámért.«

»Kivel beszélt ön Párisból való elutazása előtt?«

»Egy angol gróffal, ki fölkért, hogy menjek vele szállójába; ugyanazon kérdéseket intézte hozzám, melyeket most lordságod tesz, kért, hogy mutassam meg meztelen karomat és a medaillont, melyben az anyám képe van.«

»Mutassa nekem karját s a medaillont.«

Reginald teljesíté kívánságát és felgyűrte a ruhát karján, melynek bőre részben számos barna foltocskával volt tele. Azután elővoná a medaillont, mely a keresztrel egy zsinóron függött, s átnyujtá Abbeville lordnak.

Abbeville Richardnak arcán egyetlen izma sem mozdult meg; futó pillantást vetett a saját arczképe mellett függő női arczképre, azután ismét a medaillonra.

Az ifju követte tekintetét és elhalványult. »Az ő volt, az az én anyám volt!« kiálta föl izgatottan.

»Volt-e valami sejtelve arról, hogy ön előkelő család sarja?« — kérdezősködött tovább hidegen a gróf.

»Nem tudnám megmondani, mylord. Reám nézve ez egészen közömbös volt; csak annyit akartam megtudni, hogy él-e atyám, s fogok-e azon helyzetbe jutni, hogy mint engedelmes fia tanusítsam gyermeki kötelességemet?«

»Reginald, az ön neve tehát nem Beaulieu. Ön egy ősesalád sarjadéka. Az ön anyjának balgatagsága megfosztá önt a rang és állás minden előnyétől. De ön közvetlenül újra visszanyerheti azokat; ön gazdag lesz, nagy tiszteletben fog állani, Angolország peerjei között fog helyet foglalni, kastélyok és uradalmak felett tetszése szerént rendelkezni; mindez az ön hatalmában áll. Ön egy öreg apát boldoggá, fölöttébb boldoggá tehet. Mit kíván többet?«

»S mit kell mindezekért tennem?« kérdé az ifju reszketeg hangon.

»Hitét elhagyni s az anglikán egyházba lépni.«

»Soha!« felele az ifju határozottan.

»Gondolja meg, mit tesz. Válasszon örökös gyalázat és boldogság között, fényes név és feledés közt! Reginald, kövesse tanácsomat. Hagyjon föl csalképeivel! szolgáljon Istennek, mint én. Mutassa meg, hogy méltó tagja Angolország egyik dicső, egyik legelső családjának.«

»Ezért az árért soha!«

»Soha? Soha? És hogyha az ön atyja ön előtt a porba alázná magát? ha könyörögne, hogy nevét ne moeskolja be s tartsa meg jövő időknél?«

»Akkor sem!«

»Gyermek! Te nem tudod, mit mondasz. Szegény anyádat megesealták mint téged. Ó téged áruatos módon elragadott atyádtól s szegénységben nevelt föl. Atyádnak egyedüli életzélja volt téged fölhalálni. A véletlen egyik leghűbb barátjának szemei elé hozott. De hogyan? — Reginald, ne légy esztelen! A te Istened bálvány!«

»Kiméld ajánlataidat, mylord, s ne káromold őt, kit én imádok! Ha atyám csak ezen feltétel alatt akarja elismerni fiát, akkor le kell mondanom magamnak a

vigaszról, hogy őt valaha viszontlássam. Inkább meghalni, mint hitehagyottá lenni!

»Reginald, hallgass. Te nem tudod, mi van kezeden és mit tagadsz meg! Mindent elszámoltam neked, — mindig ugyanaz marad válaszod?»

»Mindig, mylord!»

»Még akkor is, ha tudod, hogy neved: Lord Reginald Duricane of Abbeville és...»

»Atyám, oh atyám! Szívem tehát nem csalt!« s kiterjesztett karokkal sietett atyja ölelésére.

De ez eltaszította őt magától. »Vissza, mondom neked. Előbb felelj!»

Nagy könyeseppék csillogtak Reginald szemeiben; összekulesolta kezeit és mély fájdalom kifejezése üt arczán.

»Soha!»

Maga körül tekintett s úgy tetszett neki, mintha ősei mind büszkén és örömmel néztek volna törzsük utolsó sarjára.

»Atyám! folytatá, hogyan kívánhatná tőlem, hogy ezen hősök jelenlétében, kik ama hitért éltek és haltak, hitehagyottá legyek s mulandó javakért meggyőződésemet megtagadjam? Nem, ne kívánja ezt tőlem!»

»Jól van! kiálta föl haragosan Richard lord; teljesítsd tebát egy dologban kívánságomat!»

»Oh atyám, mindenben, az egyetlen kivéve!»

»Vedd azt nőül, kit én fogok számodra kijelölni!»

Reginald megrendülve hátrált; halálsápadtság üt arczára; azután lázas izgatottságban veté magát a gróf lábaihoz. »Atyám! mondá szilárd hangon, ezt sem tehetem, mert — áldozár vagyok!»

Hangos jajkiáltás hangzott el e szavakra a tágas ódon teremben. Richard lord ájultan rogyott a földre.

Az ajtó függönye félrelebbent s lady Gilda nagyszámu szolgasereg kíséretében sietett a terembe. Az ajult köré csoportosultak.

Archibald pedig szikrázó szemekkel keresve zsákmányát, megragadta Reginaldot karjánál fogva s dühös taglejtéssel ránczizálta őt előbbi szobájába.

5.

Éj volt. A hold szelid fénye a terrasseon át megvilágítja a szobát, hol Reginald térdre borulva imádkozott, még mindig nem tudván fékezni felindulását. Milyen volt atyjának lelki állapota? Mi lehet saját sorsa? Ezen eléje toluuló kérdéseket ügyekezett az ifju imájában elfeledni. Halk zörgés háborgatta áhítatában; úgy tetszett, mintha egy régi rozsdás ajtó nyikorogna. Föl-emelkedett s megrémülve látott maga előtt a falból egy fehér alakot kilépni zöldes fénytől környezve; a lepkeből kilátszott valami, mi inkább egy halálföhöz, mint emberi arczhoz hasonlított.

»Ki vagy?» kérdé Reginald, oly nyugodtan, mint csak lehetett. A jelenség azonban megszólítására rögtön eltűnt s csak a félig nyitott ajtó jelezte az utat, a hová ment.

Reginald nem volt félénk; gyorsan elhatározta magát. Rögtön levett egy gyertyát a kandalló párkányáról, meggyújtotta, s követte a zöldes fényt, melyet az ajtón át távol a folyosón csillogni látott. Hosszu utat

kellett tennie. A fény hirtelen elsüllyedni látszott; azon helyre érve egy csigalépcsőt vett észre. A lépcsőkön lement, s egyszerre a jelenséggel állott szemben, egy nagy teremben, mely azelőtt földalatti kápolnául szolgált.

Egy kőasztalon, talán az egykori oltáron, egy zöldes lámpácska égett, mellette egy nő állott.

»Ki ön, szegény asszony?» kérdé részvevőleg Reginald.

»Oh, az az ő hangja, ez az én Ethelem hangja! kiálta föl elragadtatva a nő és Reginald lábaihoz veté magát. Tudtam én, hogy neked annak kell lenned. Lelekem gyermeke, a szellemeknek igazuk volt, kik jelenték nekem, hogy te a viharban meg fogod látogatni őseid kastélyát. Mondd meg nekem, igazuk volt akkor is, midőn azt mondták, hogy Ethel, az én drága Ethelem elhagyta a földet?»

»Jó asszony, én nem értem önt.»

»Ugy van, te nem értesz engem! Elhiszem, hisz én örült vagyok. Hahaha! Mindenki azt mondja. Saját testvérem Archibald is azt mondta nekem. Ez büntetés, mondá, mert elloptam az atyától a fiut. De nem volt-e ez kötelességem? Lady Ethel nevelőgyermekem, urnőm, parancsolá ezt nekem. Oh, ő nem örült, ő tudta, hogy mit cselekszik. Mit is mondott ő? Veszítse el Reginaldom inkább kincseit, mint lelkét.»

»Visszaadott ön engem újra anyámnak, s Ethelnek hivták őt?»

»Igen, az volt az ő neve, azon augsyal, azon vértanu neve. Mondd meg nekem, hol van ő? Miért tértél te vissza az igazságtalan kastélyába?»

»Néhány hónap óta oda fenn van!»

»Tudtam. Lásd, a kereszt, melyet kebleden talál, tőlem származott. Mint gyermek sziveden viselted, és azon borzasztó éjszakán, midőn anyád menekülendő atyádnak gyilkos kardja elől, magányos halászkunyhóba futott, elvittelek téged hozzá. »Fussatok együtt, tanácsolám, különben gyermekedet gyűlöletben fogják fölnevelni ellened s vallásod ellen. És oh! ő hálás volt irántam, a szegény gyermek; két felé törte a keresztet és mondá: »Anyám» — mert ő mindig így nevezett engem — ha Reginaldot viszontlátod, erről a jegyről fogod őt föllismerni.« És én tudtam, hogy te itt vagy; a viharok szelleme mondá ezt nekem, mert az én szellemem nem beszél többet, az beteg vagy halott.»

»Ön Jane, kiért anyám engem mindig imádkoztatott?»

»Imádkoztatott értem? Oh Ethel, rád ismerek erről. Nem akartam veled beszélni; féltem, hogy szemre fogod vetni hosszas szegénységedet.»

»Oh Jane, távol legyen ilyesmi tőlem! Neked tartozom azért, a mi most vagyok, mivel, bár méltatlanul, dicsekedhetem: Istennek áldozárja!»

»Áldozár? Az én Ethelem fia áldozár! Oh engedj, hogy csókoljam meg kezeidet s lábaidat!» s lelkesülten borult ismétlen lábaihoz. »És megélte még ezt anyád?»

»Első szent misém napján halt meg.»

»Oh mily hálával tartozom neked Istenem! Magasztalva áldom az ő szent nevét. Boldog volt azon pillanat, melyben tégedet elloptalak! Boldogok azon hosszú évek, melyeket ezen barlangban töltöttem! Nem,

én nem vagyok örült, én még mindent tudok. Mindennek oka vagyok; én vittelek téged hozzá; én szöktettelek meg mindkettőtöket, midőn atyád az ő életét fenyegeté, s azért hosszú börtönnel büntettek meg.«

»Hogyan, Jane, ezért kell önnek ezen sirboltban élnie? Ah Jane, ezt én nem tudtam.«

»Az ön atyja nem bocsát meg egykönnyen. Nem, ő engem halálra ítelt volna s csak Archibald fivéremnek köszönöm az életet. Az életet? Igen; most már édes az nekem, miután tudom, hogy az én Ethelem békében halt meg, és hogy ön nem átkozza nevemet.«

»Nem, Jane, én köszönöm önnek, én áldom önt! Mit törődöm én őseim összes kincseivel és czimeivel azon megbecsülhetlen malasztal szemben, melyben én részesültem? Megjutalmazhatnám-e én önt ezért méltólag?«

»Igen! Ön tehetné ezt. Látja ezen kő asztalt? Ez az oltár helye; de a kápolna megszenteltetésére óta elhagyatva áll itt. Tudtam, hogy el fog jönni a nap, melyen az új szövetség áldozatát el lehet itt ismét végezni; de nem tudtam, hogy ki fogja azt végezni. Legyen az ön, lord Reginald. Ön, a dicső nemzetség utolsó sarja, áldozzék itt ezen földalatti szent helyen őseinek sirjánál az Egek Urának.«

»Meg fog történni, Jane, esküszöm önnek! De legyen türelemmel, mert ovatosnak kell lennem.«

»Ugy van itt mint a lord fia, vagy mint idegen?«

»Választanom kell.«

»Oh! önnek nem lesz nehéz a választás. Isten áldozárja, távozzék! hallgassa meg mit mond a reggeli szél! A nap feljő, a veszély közelg. Gyermek, Istenben atyám, éljen boldogul, emlékezzék ígéretére!«

6.

Ovatosan kopogott Gilda a Reginald ajtaján s »tesék« kiáltására belépett. »Testvérem!« kiálta Gilda.

»Hugom, kedves hugom!« felele Reginald s Aberville lord gyermekei néhány percig benső szeretettel átkarolva tarták egymást.

»Oh Reginald — szólt zokogva Gilda — miért kötötted le életedet? Oly boldogok lehetünk volna; megédesítettük volna atyánknak utolsó napjait; béke-

ségben és egyetértésben élhettünk volna e kastélyban. Bátyám, miért szeretted te azt, mit nekünk gyűlöltünk kell?«

»Ah, Gildám! azt hiszed, nem fáj nekem, hogy atyámnak nem engedelmeskedhetem? Értem az ő fájdalmát, az ő csalódott reményét és atyai büszkeségét; de nekem nem lehet, nem szabad. Én katolikus, én áldozár vagyok.«

»Mily kegyetlen volt anyád! Nem elégedett meg azzal, hogy kiragadott téged karjai közül; hanem még eskü által is örökre el akart idegeníteni tőle! Oh ez kegyetlen, ez rossz cselekedet volt.«

»Gilda, ne ítélj az ő cselekedete felett. Szegény anyám, te eleget szenvedtél! Éveket töltött szolgálatban; s midőn helyzete némileg javult, betegség lánczolta évekre ágyához, s midőn kértem, hogy magamat egészen Istennek szentelhessem, neki még volt bátorsága figyelmeztetni engem, hogy mennyit veszíték.«

»Igen, de nevedet nem mondta meg! szólt Gilda büszkén Szegény Reginald, mennyire sajnállak! Te rajongó vagy; anyád mindnyájunkat szerencsétlenné tett. Atyám soha sem tudta őt feledni. Szenvedélyesen szerette őt s azért nem tudta az én anyámat boldoggá tenni. — Mi egyedül vagyunk, Reginald; a kastély rendelkezésünkre áll s kivülem senki sem tudja, hogy ki vagy.«

»S hol van atyánk, hogyan érzi magát?«

»A csapás súlyos volt, ma reggel azonban már egy kissé jobban érezte magát. Néhány napra elutazott; engem itt hagyott társaságodban, hogy térítsek más meggyőződésre.«

»Kedves Gildám, ne keserítsd rövid együttlétünket hasztalan kísérletekkel. Légy nővérem, és semmi egyéb! ne tarts nekem oktatásokat, ne légy közvetítő! A válasz pereze nagyon közel van.«

»Bátyám, miért keserítőnk rövid együttlétünket? Miért nem akarsz te anglikán pap lenni? Hiszen püspökké vagy érsekké lehetsz. Gondolkozzál csak komolyan e felett, Reginald, hiszen mi ugyanazon Istennek szolgálunk.«

»Igen, mi szolgálunk neki börtönökben és lánczokban, és ti szolgáltok neki fényben és méltóságokban.«

(Vége következik.)

T A R C Z A.

A modern gyorsírásatról.

(1. közlemény.)

»Az idő pénz.« Angol közmond.

Folyó évi február 9-kén kilenczven éve vala, hogy Gabelberger Xav. Ferencz, a modern gyorsírászat atyja született. A gyorsíró egyesület és körök ezt méltóképen ünneplék.

Ez alkalomból tán szívesen veszik tisztelt olvasóink, ha a gyorsírászat művészetéről egyet és mást elmondunk; azon műveltségi ágról, mely mindinkább nagyobb tért kezd foglalni iskolákban, ügyvédi irodákban, az üzleti életben, általában mindennütt ott, a hol sok az írásbeli teendő, s melynek lényegéről és eszközeiről a nagy közönség, mint alkalmunk volt tapasztalni,

még nem bir kellő tájékozottsággal. Ez az oka annak is, hogy a gyorsírás nálunk sem terjedhet azon mérvben mint ohajtandó volna. Nem ismervén vagy félreismervén azt ugyanis azok, kik annak tanulására a fiatalságot ösztönözhetnék, a gyorsírászatot sokan csak akkor kezdik elsajátítani, midőn annak már igen jó hasznát vehetnék.

Egy más, bár csekélyebb akadálya a gyorsírászat terjedésének abban áll, hogy még mindig előítéletekkel, balvéleményekkel kell küzdenie; hogy azonban ezek is a gyorsírászat eszközeinek nem ismeréséből származnak, bizonyítják azon fogadások, melyek nemgyorsírók és gyorsírók közt előfordulnak s melyek a vasúti vonat és paraszt szekér közt is néha még előforduló versenyekre emlékeztetnek. Főlöszleg bizonyítani, hogy a közönséges írásban legnagyobb gyorsaságot kifejteni képes egyén, még mindig hátrányban van egy, habár kezdetleges gyorsírással dolgozóval szemben.

A gyorsírás (stenographia) fogalmát általában úgy lehet adni, hogy az nem más mint egyszerűsített írás, mely arra képesít, hogy oly gyorsan írassunk, mint a hogy valaki beszél. — E részbeni kísérletek igen messze vihetők vissza, mert a kimondott és leírt szó közti aránytalanság már az ó-korban feltűnt és ennek kisebbitésére péld. már az izraeliták kiterjedt rövidítéseket használtak, nem csak a magánhangzó jelölését hagyván el, hanem a kezdő betűt az egész szó helyett is használván. Míg azonban sem a zsidók sem a phöniciákról nem maradtak gyorsírási emlékek fenn, a gyorsírászat keletkezése, kifejlődése és hanyatlása a görögöknél és rómaiaknál biztossággal észlelhető. Xenophon, Socrates tanítványa először jött azon gondolatra, hogy a görög alphabet helyett egyszerűbb jegyeket használjon, melyekkel aztán nagy mesterének előadásait szöhuén leírta. Plato követé példáját és egyszerű jelképek által egész szólásmódokat fejtett ki. — A görögöknél ezen egyszerűsített írásmód nemsokára egy külön művészeti ágá fejlődött ki, mint azt az előforduló elnevezések: röviden írók, jelekkel írók, szűken írók stb. bizonyítják. Cicero korában az Iliasznak állítólag egy másolata létezett, mely egy dióhéjba befért. A népgyűlések beszédei, tudományos és politikai jellegű előadások a további elterjesztés végett gyorsírással jegyeztettek fel; nyilvános iskolákban gyorsírási tanárok voltak alkalmazva és tudósok gyorsírókat tartottak, kiknek műveiket dictálták.

Valamint a rómaiak ABC-je, úgy gyorsírása is görög eredetű. Ők is a szók rövidítésével kezdték, míg Marcus Tullius Tiro, Cicero szabadosa az utána elnevezett jegyeket (notae tironianae) találta fel Kr. előtt mintegy 63 évvel, és ő tekinthető a gyorsírászat atyjának, nem csak mivel az ő jegyei századokon át fennmaradtak, hanem mert a későbbi buvárkodásnak s különösen Gabelsbergernek is igen becses támpontokat szolgáltatott. Tiro írásművészete által, mely azt »tironiá«-nak nevezette, urának Cicerónak kitűnő szolgálatot tett az által, hogy több beszédét utánírta és teljes mérvben megérdemli azon dícséretet, melylyel egy a híres szónok leveleiben, valamint a kortársak őt elhalmazták. A Tiro-féle jegyek, melyek később javítottak és szaporítottak, nem csak a senatusban és népgyűléseknél, hanem gyakran törvényeski tárgyalások följegyzésére is használtattak. Lassankint az ugynevezett notariusok (notarii) rendje fejlődött ki, kik nevüket a gyorsírási jegyeiktől (notae) nyerték, és szigorú törvények fenyték azt, ki művészetét szándékos csalásra használta föl. Severus császár egy ilyen gyorsírónak ujizmait keresztül vágatá, úgy hogy az az írásra mindenkorra képtelen lett. Hogy a gyorsírászat mily mérvben volt ez időtájt elterjedve, mutatja Justinian császárnak egy parancsa, mely által a gyorsírászat használata a végrendeletekben és oklevelekben tiltottat. A Tiro-féle jegyek ugyanis ügyes kezét igényeltek és még távol álltak azon tökélytől, hogy félremagyarázásra nem adhattak volna okot. A római birodalom elpusztulása után is alkalmaztattak e jegyek az egyházi atyák által munkáik kidolgozásánál, a zsinatok tárgyalásai följegyzésénél s zárdákban a classicusok gyorsabb lemásolására.

A tudományok és művészetek általános hanyatlása a középkorban a régi gyorsírászatot is eltemeté, melynek alkalmazása az 1000-ik évig kimutatható. Csak a 16. században, midőn a tudományok és művészetek újabb lendületet vettek, fordult a figyelem a régi gyorsírászat felé is.

A feleledésnek első nyomait Angliában találjuk a 16. század vége felé a parlamenti élet kezdetével. Gyorsírási rendszerekkel többen léptek fel, de ezek közt csak Taylor (1788) és Pittman (1837) érdemelnek figyelmet; kivált az előbbi, kinek

rendszere hazájában mai napig is alkalmaztatik és majdnem minden európai nyelvre át lett ültetve, míg Pittman rendszere az angol nyelv sajátosságaira lévén kiváló tekintettel, hazájában a Taylor-féle helyébe lépett ugyan, de annak határán túl nem is terjedt el.

A francziák az angol rendszereket igyekeztek nyelvökre alkalmazni, több kevesebb sikerrel.

Ugyanezt tették a spanyolok és valamivel későbbben a németek. A rendszerek száma, melyek az utóbbi 120 év alatt Angol-, Francia- és Németországban felmerültek, bizvást mintegy 30-ra tehető.

Rendszerben tehát nem volt hiány, csak hogy a gyorsírászat feladatának megoldására: az élő szót oly gyorsan leírni, mint kimondatott, alig volt egy-kettő alkalmas, és ezeknek elsa-játítása is igen sok időt és fáradságot igényelt. Németországban különösen hiányzott a gyorsírók főképzőiskolája, a nyilvános politikai élet; de ennek beálltával a modern gyorsírászat csakhamar meg lön teremtve.

Ezen feladat megoldása Gabelsberger Xav. Ferencznek volt fentartva (szül. 1789. Münchenben, meghalt 1849), ki 1819. óta a bajor országgyűléseken mint gyorsíró működött, 1834-ben egy egészen új gyorsírási rendszerrel lépett fel, mely a vita-, levelezési- és iskolai írás követelményeinek teljesen megfelelt. Munkája, melyet »Lehrbuch der deutschen Redezeichenkunst« czim alatt adott ki, a gyorsírászat feladatát oly szépen, oly szellemdusan oldotta meg, hogy neve mindig teljes joggal fog a nagy feltalálók sorában említettetni. Ha meggondoljuk, hogy Gabelsbergernek is nem kevesebb mint 17 évre volt szüksége, míg rendszerét a gyakorlat tűzpróbája által megtisztítva teljesen megalkothatá, — pedig az eléje tűzött cél mielőbbi elérésére éjjeleinek nagy részét is gyakran feláldozta — könnyen érthető lesznek a feladat nehézségei, melyekkel megküzdnie kellett, és mennyire helytelenítő azok törekvése, kik a nélkül, hogy fáradságot vennének maguknak Gabelsberger rendszerével alaposan megismerkedni, újabb rendszerek feltalálásának dicsőségére pazarolják időjüket.

Gabelsberger után 7 évvel (1841) a porosz kormány által hathatósan támogatva Stolze lépett fel egy rendszerrel, melylyel a G.-féle rendszer állítólagos hiányait akarta megszüntetni és a tanulást megkönnyíteni. Mondjuk ki egyenesen, hogy ez nem sikerült. A német »alaposág«, melyen rendszerét felépíté, a tanulást tényleg nem könnyíté, és a sokféle, pusztán az emlékező tehetséget terhelő megkülönböztetés a gyakorlatnak is akadályozólag áll utjában.

Mindazonáltal Stolze rendszere a mai napig fennáll, sőt a berlini és részben a magyar képviselőházban is használtatik a tárgyalások följegyzésénél, mi tekintettel az egységes gyorsírászat elterjedésére, sajnos körülménynek mondható. Más versenytársa Gabelsberger rendszerének nincs, mert a még Stolze után fellépett Árends-féle mint ilyen számba sem vehető, a régiebbek pedig csakhamar eltűntek s ma már valóságos holt írások. Gabelsberger halála után csakhamar számos egyesület keletkezett, mely az ő általa megalapított gyorsírásnak tökélyesbitését és elterjesztését tűzte ki feladatul. Ezen egyesületek száma évről évre szaporodik s Münchenben és Drezdában központokkal bir. G. rendszere ma már a mivel európai nyelvek mindegyikére több kevesebb szerencsével alkalmazva van. Magyarul birjuk 1863 óta Markovics Iván tapintatos áttelében, ki jeles tankönyvei által annak elterjesztésére is legtöbbet tett, és tesz folytonosan látogatott tanfolyamai által.

Mint a budapesti magyar gyorsíró-egyesület elnöke, ő adott

az országban létező többi egyesület keletkezésére is impulzust. Stolze rendszerét Fenyvesi Adolf ültetette át a magyar nyelvre, nem kevesebb sikerrel. A modern gyorsírászat főszközeinek ismertetését más alkalomra halasztván, ez uttal még csak a Gabelsberger-féle iskola, mint a modern gyorsírászat elterjedésének képét akarjuk nyújtani a legújabb statisztikai adatok alapján.

Az összes egyesületek száma 1877-ben 263 volt; ebből esik Ausztria-Magyarországra 44, tisztán Magyarországra 10, Svájcra 6, Olaszországra 10. A rendes tagok száma 6657. — Az 1876/77 tanévi tanfolyamokban a tanfolyamok végeig tanításban részesült 20,569. — Ezen 20,569 tanítványból esik a német birodalomra 10,900, Ausztria-Magyarországra 8653, tisztán Magyarországra 1646, Svájcra 254, Olaszországra 1136, Amerikára 165. Ezen adatok azonban mint a drezdai kir. gyorsíró-intézet által szerkesztett »Zsebkönyv« megjegyzi, korántsem teljesegek, mivel az említett intézet némely országból (mint Magyarországban) csak hiányos, más országból (mint például Romániából) minden unszolás dacára éppen semmi tudósítást nem kapott.

A fentebbi adatokból kitetszik, hogy Magyarország a modern gyorsírás tanításának dolgában nem éppen az utolsó helyet foglalja el, sőt e részben a kiváló Angol- és Franciaország előtt áll, hol a modern gyorsírás csak a legújabb időben kezd némi térrel foglalni, s a mely államokból, nem lévén a Gabelsbergeri iskolának ott még egyesületei, a statisztikai adatok is hiányosak.

Végül felemlítjük, hogy a Gabelsberger-Markovics iskolának Magyarországon jelenleg 65 vizsgált tanára van, míg a Stolze-Fenyvesiének csak 12, és hogy a közoktatási minisztérium egy múlt évben kelt rendelettel minden más gyorsírászatit rendszernek tanítását a tanintézeteken kizárta.

Gervay Sándor.

Adakozások a szegedi és környékbeli árvíz-károsultak javára.

A szerencsétlenség, mely Szegedet és környékét érte, sokkal nagyobb, sokkal megrendítőbb, hogy sem szavakat kellene keresnünk olvasóink részvételének felkeltésére. Törüljük le a könyveket s ne feledjük, hogy a ki gyorsan ad kétszer ad. Minden bármily csekély adományt szívesen fogadunk a szerencsétlenek javára.

Szerkesztőségünknek eddig a következő adományok folytak be:

	frt	kr.
Füssy Tamás	5	—
Ágoston Antal és családja	5	—
Grin Zsuzsanna	1	—
Bach János	5	—
Özvegy Bach Frigyesné	2	—
Fuchs Róbert	1	—
Kaiser Alajos	1	—
Raskó István	—	50
Springeis Jakab	—	30
Szathmáry Pál	—	30
Bognár József	—	20
Fiszter György	—	30
Greischitz Antal	—	30
Összesen	21	90

RÖVID HIREK.

— A király ő Felsége f. hó 16-ikán vasárnap esti 8 órakor külön vonattal Szegedre utazott, hová másnap reggel 7 órakor megérkezett. Kiséretében voltak Tisza és b. Wenckheim

miniszterek, báró Mondl és báró Beck altábornagyok s több udvari tisztviselő. Ő Felségét az indóházánál harsány éljenekkel fogadták s Pálffy polgármester a következő beszédet intézte a királyhoz:

»Felséges császár és apostoli király! Legkegyelmesebb urunk! Mély fájdalom s hazafias bánattal jelenünk meg Felséged előtt, azon keserű jelentéssel, hogy Szeged, a legmagyarabb s legnépesebb alföldi város, a Tisza vizárja következtében csaknem teljesen romba dőlt. Mindent elvesztettünk. Felséges urunk! Mezőink, házaink, jószágaink elvesztek, elpusztult minden vagyonunk, évtizedek véres verejtékének szerzeménye; csak egy maradt meg: azon jobbágyi hűség és szeretet, melylyel Felséged iránt e város népe törhetlenül, s változatlanul viseltetik. Szerencsétlenségükben is első gondolatunk és első forró fohászkodásunk, Felséged és Felséged családjáért nyilvánult. Áldja meg az Ég Felségedet azon legnemesebb sziveért, azon atyai leggondosabb érzelmeiért, melyet irántunk most is tanusít, s áldja meg az Ég minden áldásával Felségedet azon magas részvételeért, melyet irántunk örök hála kötelezőleg nyilvánít. Isten hozta Felségedet közénk, hajléktalanok közé! Felséged megjelenése a legnagyobb vigasz és remény arra nézve, hogy végkép elpusztulni és megsemmisülni talán még sem fogunk. Köszönjük Felségednek eddig is tanusított atyai gondviselését és azon nagybecsű adományát, mely a szerencsétlenség első perceiben nekünk áldás-ként jutott, s kérjük Felségedet, hogy gondoskodását s kegyelmét továbbra is irántunk tanusítani kegyeskedjék. Isten hozta közénk, s tartsa meg Felségedet hazánk boldogságára!« — Király ő felsége erre következőleg felelt:

»Szívem fájdalommal vezetett ide; magam is látni ohajtottam e szerencsétlen város bajait, melynek üdvét mindig szívemen hordtam. Azonban remélem, hogy Szeged újra fel fog épülni. Fájt a szívem, mikor láttam a nagy szerencsétlenséget. Nem kell busulni uraim! Van és lesz segítség, lellem legjobb reménye, hogy jobb idők is fognak jönni, és hogy ezen derék város még fel fog virágozni. (Zajos éljenzés.)«

E beszédet ő Felsége halk, megindult hangon mondta; a végén ő Felsége szemeiben könnyek csillogtak. E szavak után hosszabban beszélgetett a körülállókkal, s azután megtekintte a várost. Ő Felségét mélyen meghatotta a megrendítő szerencsétlenség szomorú látványa s a nagylelkű fejedelem mindenütt, merre ment, vigasztaló szavakat intézett a lakosokhoz. Többször látták szemeit könyektől elborulni. Ő Felsége délután távozott Szegedről s azt mondta távoztakor, hogy minden lehetőleg meg fog tenni, hogy Szeged mielőbb újra felviruljon.

— Erzsébet királyné ő Felsége a mint Szeged szerencsétlenségéről értesült, rögtön vissza akart utazni Irlandból; minthogy azonban az előkészületek több napi időt igényelnek, ő Felsége csak e hó 26-ika körül fog Bécsbe visszatérhetni.

— A király ő Felsége a miniszterelnökhöz intézett legfelsőbb kéziratban azon ohajtását nyilvánította, hogy azon költségek, melyeket hatóságok, községek vagy egyesek az ezüstlakodalom alkalmából tenni szándékoztak, a mennyire lehetséges, az inség által sújtott szűkölködők javára fordíttassanak.

— XIII. Leo pápa ő Szentsége, mint Rómából jelentik, a szegedi árvíz-károsultak szerencsétlenségének enyhítésére 5000 frankot utalványozott.

— Szeged szerencsétlensége. Azon remény, melylyel ugy szólván még az utolsó pillanatig biztattak, hogy sikerülni fog Szegedet az árvíz-től megmenteni, sajnos, nem teljesedett. Hasz-

talán volt minden munka, minden erőfeszítés a fékvesztett elem hatalma ellen. F. hó 11-dikén este borzasztó, orkánszerű vihar keletkezett, mely a hullámokat mind erősebben csapkodta a töltések ellen s lehetlenné tett minden munkát a sötétben. Mindennek daczára, habár a vihar minden pillanatban eloltá a fáklyákat, éjféltől utáni erőlködtek a katonák s munkások a védgátak és töltések erősítésén, de végre minden hasztalan volt. Éjféltől utáni fél kettőkor az iszonyu víztömeg minden emberi erőfeszítést kigunyolva a makkos erdőnél átszakította a töltést s feltarthatlanul rohant a városra. A munkások s a katonaság alig menekülhettek s többeket magával sodort a víz. — A szédítő sebességgel rohamo áradat félóra alatt ellepte az egész várost, melynek csak igen csekély részecskéje maradt szárazon. Mindenki menekülni ügyekezett, száz meg száz kocsit vágatott Uj-Szeged felé s a hajóhidat katonákkal kellett elzárni, hogy a menekülők egyszerre meg ne rohanják s még nagyobb szerencsétlenség ne történjék. Csak sorrendben s lassankint bocsátották át a menekülőket, kiknek nagy része a töltéseken s magasabb helyeken várta be a szabadulás óráját. Csak másnap reggel lehetett látni az óriási pusztítást. Sok helyt hét méternyi magas volt a víz; a utcák megannyi nagy folyók voltak, a földszintes házaknak sok helyt ablakai sem látszottak ki a vízből; számtalan háznak csak a teteje látszott. A pusztulás borzasztó. Szeged kilenczezeröttszázhat házából az eddigi összeírás szerint a bel- és külteleken összeomlott 7831, s a fennmaradtakból is sok összeropedezett és lakhatatlanná lett.

A víz a szerencsétlenség óta még alig apadt néhány hüvelyknyivel s hogy levezethessék, több helyt átmetszéseket csinálnak a Tisza töltésén. Emberélet sok esett áldozatul. Hogy mennyi, azt e pillanatban senki sem tudja megmondani. Negyvenről és ezrekről beszélnek. Szülők nem találják gyermekeiket, gyermekek keresik szüleiket, testvér testvért sirat. Meghaltak-e, egyikök sem tudja. Szeged hetven ezer lakosából alig van ma néhány ezer a városban. A többi elmenekült, mert nincs hajléka, nincs párnája, mire hajtsa fejét, nincs ruhája és szájába tenni való falatja. Vasutakon, gőzhajókon, kocsikon napokig szállították a közel és messze falvakba, városokba. Temesvár, Arad, Makó, Vásárhely, Zombor, Zombolya, Szentivány stb. és a szomszéd falvak azon helyek, hová ezrével menekültek a szerencsétlenek; Budapestre is sokan jöttek, különösen a munkás osztályból, itt alkalmazást keresni. 18 vasuti vonat 868 kocsival 18,000 menekültet szállított. A vagyon mentéséhez csak vasárnap fogtak hozzá, midőn már emberek nem voltak veszélyben. A kormány utászokat és mérnökkari katonákat küldött pontonokkal Szegedre, a fővárosból tüzoltók, országgyűlési képviselők, ifjak nagy számmal mentek le csolnakokkal s dicséretes buzgalommal végezték a mentés munkáját.

A nagy szerencsétlenség iránt, mely Szeged, Dorozsma, Algyő, és Tápé lakosságát érte a részvét valóban nagymérvű. A nagy gyász közepett valóban vigasztaló és lélekemelő látni, hogy siet gazdag és szegény adományaival enyhíteni a szerencsétlenek sorsát. A legelső a király, ki ötvenezer forintot küldött rögtön segélyül maga és felséges neje nevében; a királyné ő Felsége ezenkívül külön ötezer forintot utalványozott, a trónörökös ezer forintot. Samassa egri érsek ur ő excija tizezer forintot; nagyobb pénzintézetek 10—25 ezeret; eddig körülbelül háromszázezer forint küldetett Szegedre, nem számítva ide ő Felsége adomá-

nyát s a törvényhozás segélyét. Minden város, minden község siet adakozni, s a főváros mindjárt 20,000 forinttal nyitotta meg az adományok sorát. Ausztria örökös tartományaiban igazi testvéri szeretet és részvét nyilvánul mindenfelé Szeged szerencsétlensége iránt. Az osztrák belügyminiszter gyűjtéseket rendelt el, a városok ezt be sem várva, egymás után szavazzák meg az adományokat. Bécsben, Prágában, Grácban szini- és jótékony előadásokat rendeznek. A külföldön is egyre fokozódik a részvét. Angliában országos aláírást nyitottak; Németországban mindenfelé gyűjtenek s különösen Berlinben Augustza császárno melegen érdeklődik a segélyezés ügye iránt. A londoni »Daily News« egy napon nem kevesebb mint 41 ezer arany forintot gyűjtött.

— Egyházi kinevezések. A király ő Felsége Németh József isaupolisi fölszentelt püspököt és csanádi székes-egyházi nagyprépostot szkopi címzetes püspökké, Nogáli Károly pápóczi prépostot és győri kanonokot ozerói (ansariai) címzetes püspökké nevezte ki.

— Az egyházi festészet emelésére való tekintetből Trefort vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztése folytán a király ő Felsége megengedte, hogy a vallásalapból évenként ötezer forint fordítottassék egyházi tárgyú képek jutalmazására, e képeknek metszet útján való terjesztésére s szegény templomok segélyezésére, hogy műbecsű oltárképeket vásárolhassanak. A miniszter ő excija ezen ügy vezetését egy műértő főpap elnöklei alatti bizottságra ruhazza.

— Pollák János pécsi kanonok ur ő nagysága dunaföldvári, hatezer forint értékű házat s gyümölcsös kertjét az ottani szegények ápolójának ajándékozta.

— A magyar nyelv kötelezett tanításáról szóló törvényjavaslatot a múlt héten terjesztette a kormány a törvényho-

zás elé. — A »Vasárnapi Ujság« 25 éves fenállását jubilaumi cikkek és emlékképek közlésével ülte meg, s múlt vasárnap számában külön mellékletben kinyomatta a lap első megjelent számát is.

— Halálozások. Ferenczy Gergely földbirtokos Kecskeméten, Ferenczy Ida, a királyné ő Felsége felolvasónőjének édes atyja, f. hó 8-ikán 84 éves korában. — Ürge Zsigmond nagy-harkányi plébánoshelyettes élte 40. évében. — Teremi László k. r. tanár Veszprémben 72 éves korában. — Gróf Dessewffy Lajos Vácban 56 éves korában. — Klupathy Antal, Kassa város nyugalm. építésmérnöke, volt honvéd őrnagy 63 éves korában.

— Rudolf koronaörökös ő fensége Prágában a hadtudományi egylet körében előadást tartott a spichereni csatáról (1870. augusztus 6.)

— Oroszországi tudósítások szerint a pestis Asztrakánban teljesen megszűnt. — Uj-Yorkban néger egyetemet akarnak felállítani, hogy ott tanítókat képezzenek a déli négerek számára; husz tekintélyes kereskedő már nagy pénzösszeget gyűjtött e célra.

— Megjelent és a Szent-István-Társulat ügynökségében kapható: Zsasskovszky Ferenc és Endre, **Temető-könyv** (funerale). Halottas egyházi szertartások imákkal s énekekkel. (8°. 438 lap). Ára 2 frt 50 kr.